

Burgerschapsopdracht

Hoe kan burgerschapsonderwijs bijdragen aan gelijke kansen voor leerlingen? Deze vraag kreeg ik laatst van de directeur van een basisschool in de Randstad.

Een goede vraag, vind ik. Want alle kinderen verdienen gelijke kansen, maar op dit moment krijgen kinderen uit lagere milieus over het algemeen minder de kans om democratische vaardigheden te ontwikkelen dan kinderen uit hogere milieus, zo blijkt uit onderzoek. Deze democratische vaardigheden zijn weer van invloed op het hebben van genoeg kansen. Dit heeft te maken met de mate waarin deze kinderen 'mee kunnen doen': kunnen ze meedoen aan een voor hen belangrijke discussie, en kunnen ze omgaan met zaken die ze niet leuk vinden en met mensen die 'anders' zijn? Het ontwikkelen van kennis, vaardigheden en houdingen op dit gebied, zorgt ervoor dat het kind meer kansen krijgt.

Dus hoe kunnen we met behulp van burgerschapsonderwijs die democratische vaardigheden bij kinderen versterken? Om antwoord te geven op deze vraag zijn de directeur en ik eerst gaan kijken naar wat een democratische burger precies is. Wat zijn democratische competenties? In het onderzoek Burgerschapscompetenties: de ontwikkeling van een meetinstrument worden burgerschapscompetenties gedefinieerd als "het vermogen tot adequaat handelen in sociale situaties die zich voordoen in het dagelijks leven", met kennis, attitude en vaardigheid als competenties.

Toen ik de directeur vroeg hoe zij nu aan deze competenties werken op school, antwoordde ze dat ze dit niet precies wist. Dat is ook niet gek: als leerkracht komt er op dit moment veel op je af. De burgerschapsopdracht is veel in het nieuws, maar is natuurlijk niet nieuw. Logisch dat je als school het gevoel hebt dat je ineens veel extra waarden moet overbrengen op de leerlingen. Dat kan chaotisch voelen: je kan je afvragen bij welke punten je moet beginnen, of op welke je je moet concentreren, om ervoor te zorgen dat een leerling met genoeg democratische vaardigheden de school uiteindelijk verlaat. Het vormgeven van burgerschapsonderwijs is best een complexe taak.

De directeur ziet dat haar lerarenteam keihard hiermee bezig is. Er wordt onder andere al gewerkt met het programma De Vreedzame School, voor sociale competentie en sociaal burgerschap. Binnenkort voert de directeur op deze school een [QuickScan Burgerschap](#) uit om te onderzoeken hoe het burgerschapsonderwijs er volgens de leraren voor staat, en of ze inderdaad tevreden zijn en voldoende aandacht geven aan de belangrijkste democratische vaardigheden. Daarna gaan we het gesprek met elkaar aan over de te volgen koers.

De school is dus best druk met de burgerschapsopdracht, net als de media en de Tweede Kamer. Een goede zaak, en laten we niet vergeten: alleen al het gesprek hierover draagt bij aan bewustwording, en hopelijk leidt dit tot gelijke kansen voor leerlingen. Want samen nadenken over waar leerlingen mee moeten oefenen vraagt misschien soms om een ongelijke behandeling - sommige leerlingen hebben nu eenmaal meer oefentijd nodig. Door te praten over burgerschap kijken we dus ook meteen kritisch naar onszelf: hoe doen we het als team op dit moment?

Een praktische tip die ik je alvast kan geven: heb hoge verwachtingen van je leerlingen als het gaat om het ontwikkelen van hun democratische vaardigheden. Anders gezegd: heb dus hoge verwachtingen van hun vermogen tot adequaat handelen in sociale situaties die zich voordoen in het dagelijks leven - van hun kennis, attitude en vaardigheid. Hoge verwachtingen zijn over het algemeen goed in het onderwijs, maar zeker ook als het gaat om burgerschapsvaardigheden. Want we willen dat alle leerlingen de kans hebben om mee te doen, en daar mogen we ze in uitdagen.